

**Handleiding voor docenten:
Algemene Professionele Vorming (APV)
Module 4: Klassenmanagement 1**

AOS-NO

2017 - 2018

Beste docent,

Voor je ligt de handleiding voor de bijeenkomsten binnen de AOS-NO m.b.t. Klassenmanagement 1 (module APV4).

De thema's voor deze bijeenkomsten liggen vast, zelf heb je de vrijheid om de bijeenkomsten in te vullen. Natuurlijk moeten de leerdoelen per bijeenkomst in acht worden genomen, maar hoe je de bijeenkomst invult is aan jou.

In deze handleiding vind je per bijeenkomst een beschrijving van de leerdoelen en de theorie die de studenten moeten beheersen aan het eind van een bijeenkomst (verplichte literatuur) en vooraf bestudeerd moeten hebben. Verder vind je ter inspiratie per bijeenkomst aanvullende literatuur en verwerkingsopdrachten waar je uit kunt putten en welke je kunt gebruiken in de bijeenkomsten.

Belangrijk voor de bijeenkomsten is natuurlijk om deze zo veel mogelijk vanuit de onderwijspraktijk in te richten.

Veel succes!

Inhoud

	Pag.
1. Planning bijeenkomsten	4
2. Startbijeenkomst	5
• Verwerkingsopdrachten centrale startbijeenkomst	6
3. Themabijeenkomst 1	9
• Verwerkingsopdrachten onderwijsbijeenkomst 1	11
4. Themabijeenkomst 2	14
• Verwerkingsopdrachten onderwijsbijeenkomst 2	16
5. Themabijeenkomst 3	19
• Verwerkingsopdrachten onderwijsbijeenkomst 3	20

1. Planning bijeenkomsten

Datum	Tijd	Begeleiding	Inhoud
16-11	09.00-10.00 15.30-17.00	Christl / Anne	Kennismaking Bespreken werkplekcleren jaar 1
23-11	15.30-17.00	Christl	Reflecteren ABCD / STARRT
30-11	15.30-17.00	Anne	Leerwerkplan Observeren
07-12	15.30-17.00	Anne	Professionele ontwikkeling (APV3) - De persoon van de leraar
14-12	15.30-17.00	Anne	Lesvoorbereidingsformulier Directe en volledige instructie
21-12			Ruimte voor deelname aan kerstactiviteiten
11-01	14.30-17.00	Christl	Themabijeenkomst 1 - Het pedagogisch klimaat
18-01	15.30-17.00	Anne	Professionele ontwikkeling (APV3) - De leraar als rolmodel
01-02			Tussenevaluatie
08-02	14.30-17.00	Christl	Themabijeenkomst 2 - Klassenmanagement
22-02	14.30-17.00	Christl	Themabijeenkomst 3 - Klassenmanagement
01-03	15.30-17.00	Christl / Anne	Presentatie voortgang leerwerktaken
08-03			Geen bijeenkomst: AOS kennisdelingsmiddag
15-03	15.30-17.00	Anne	Professionele ontwikkeling (APV3) - Motivatie voor het beroep
22-03	15.30-17.00	Anne	Professionele ontwikkeling (APV3) - De professional als zelfsturende leraar
29-03	15.30-17.00	Christl / Anne	Presentatie voortgang leerwerktaken
05-04			Geen bijeenkomst
19-04			Eindevaluatie

Thema	
Inleiding OS-B + APV3 + APV4	
Doelen:	<p>De student...</p> <ul style="list-style-type: none"> • stelt zich op de hoogte van afspraken, opzet, inhoud, en planning met betrekking tot OS-B en APV; • stelt zich op de hoogte van de doelen en toetsing van apv3 en apv4; • kan aangeven wat de rolwisseling van student naar docent inhoudt en laat dit zien in gedrag en voorkomen; • wordt zich bewust van (het belang van) non-verbale communicatie in zijn functioneren als docent en kan voorbeelden geven van non-verbale communicatie en het effect hiervan op leerlingen en collega's.
Vorbereiding:	<p>De student heeft APV 1 op voldoende wijze afgesloten. Tijdens APV 1 zijn o.a. de volgende thema's aan bod gekomen: de docentrollen én het observeren daarvan, de beroepshouding en professionele aanwezigheid op de stageschool.</p>
Inhoud bijeenkomst:	<p>A. Voorstellen aan elkaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe zijn je eerste indrukken van vandaag? <p>B. Organisatorische zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe ziet de stage er uit? Afspraken en inhoud • werkwijze, planning en inhoud van de APV-bijeenkomsten; <p>C. Doelen, toetsing en beoordeling APV3 en APV4</p> <p>D. De rolwisseling van student naar docent</p> <p>E. Jezelf presenteren als docent</p> <p>F. Hoe leer je leerlingen kennen?</p>

Verwerkingsopdrachten behorend bij startbijeenkomst

Verwerkingsopdracht 1: De doelen op het netvlies

- a) Bestudeer de studiewijzer met de bijbehorende doelen en de beoordelingsrubric van Klassenmanagement 1 (APV4).
- b) Maak van deze doelen je eigen placemat. Beschrijf de leerdoelen in je eigen taal, visualiseer met behulp van afbeeldingen, symbolen, kleuren....
- c) Met als uiteindelijke doel dat je de module kraakhelder op je netvlies hebt en je weet wat er qua toetsing en beoordeling van je verwacht wordt.
- d) Neem je placemat geprint/uitgewerkt mee naar de volgende begeleidingsbijeenkomst.

Verwerkingsopdracht 2: Bewustwording van rolgedrag versus rolconflict

Situatie: 'Je bent op zaterdagavond met een aantal vrienden in een café. Er komt een groepje meisjes binnen, het blijken leerlingen van jou te zijn.'

- a) Wat voel je, ga je je anders gedragen? Blijven jullie in het café? Ga je met ze in gesprek, of juist niet?
- b) Kunnen jullie nog meer situaties bedenken waarin sprake kan zijn van een rolconflict? Bespreek met je medestudenten:
  - Waaruit het rolconflict bestaat in de betreffende situatie?
  - Waarom het een lastige situatie zou kunnen zijn? Wat maakt deze situatie lastig?
  - Hoe je zou reageren in deze situatie en waarom?
  - Waarvan ben je je bewust geworden na deze verwerkingsopdracht?

Verwerkingsopdracht 3: Wat kan wel... en wat niet?

- a) Zijn er zaken die je als docent niet kunt doen, niet kunt zeggen, niet kunt dragen... terwijl je die als student of leerling wel kunt/kon permitteren?
- b) Maak een lijst met do's en don'ts voor een docent.
- c) Ben je in je OS-A stage zaken tegen gekomen die bij jou vragen oproepen?

Verwerkingsopdracht 4: De docent en social media?

- a) Ga met je medestudenten in debat over de volgende stelling: 'Een docent hoort zich niet te begeven op social media als Facebook, Twitter e.d.' Hoe denk jij hierover? Omkleed je mening met argumenten.
- b) Ben je naar aanleiding van dit debat anders gaan denken over de stelling?

Verwerkingsopdracht 5: Hoe presenteer ik mij en waarom zo?

- a) Ga met een medestudent in gesprek aan de hand van de volgende vragen:
  - Denk je (nu als beginnend docent) 's morgens bewust na over hoe je je kleedt, wat je met je haren doet, welke make-up je wel of niet gebruikt?
  - Welke overwegingen spelen daarbij voor jou een belangrijke rol?
  - Wat wil je als docent uitstralen? Is dat in overeenstemming met je kleding?
  - Wat stralen je collega's uit?
- b) Bespreek de uitkomst gezamenlijk.

Verwerkingsopdracht 6: Casus Bianca

- a) Bekijk de casus van Bianca op de blauwe DVD van Didiclass.

In het filmpje zien we Bianca, die zich af vraagt in hoeverre zij zich 's ochtends bewust moet zijn van de kleding die ze aantrekt. Wat kan wel? En wat kan niet?

- b) Wat is de feitelijke situatie die in het videofragment wordt getoond.
- c) Welke competentie is hier in het geding?
- d) Vervolgens beschrijf je welke vragen je zou willen stellen en welke adviezen je zou willen geven aan de hoofdpersoon van het videofragment.
  - Waar ben je nieuwsgierig naar geworden bij het zien van het fragment, gelet op de situatie van de hoofdpersoon?
  - Welke vragen zou je hem/haar daarom willen stellen?
  - Wat zou jij doen in de gegeven situatie?
  - Waarom zou je dat doen?
  - Wat zou het effect daarvan zijn?
  - Welke adviezen zou je hem/haar geven?
- e) Geef elkaar feedback, eventueel ook in de vorm van tips/adviezen.

Verwerkingsopdracht 7: Wat doe jij om de leerlingen te leren kennen?

- a) Bedenk samen met de studenten van jouw eigen stageschool 4 verschillende manieren op zo snel mogelijk de namen van je leerlingen te leren kennen.
- b) Ga tijdens je stage direct aan de slag met het leren van namen. Schrijf een reflectie over hoe het is gegaan.
- c) Bedenk samen met de studenten van jouw stageschool een aantal verschillende manieren om leerlingen te leren kennen.
- d) Kies twee leerlingen uit en voer de verschillende manieren uit. Maak op basis hiervan een beschrijving van deze leerlingen.
- e) Bespreek deze beschrijving met je WPB en vergelijk jullie beeld van deze leerlingen
- f) Schrijf een reflectie over de uitvoering en over het resultaat.

Thema:	Het pedagogisch klimaat
Doelen:	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan de drie basisbehoeften herkennen, benoemen en vertalen naar een lessituatie; • kan aan de hand van voorbeelden uitleggen waarom het inschatten van leerlinggedrag zo complex is; • kan uitleggen wat (het nut van) de pedagogische driehoek is; • kan aan de hand van voorbeelden toelichten waarom het nodig is in de schoolomgeving (omgangs)regels te hanteren; • kan benoemen hoe hij een rustige werksfeer kan scheppen in de les; • kan benoemen hoe hij een veilige leeromgeving kan creëren en hoe hij dit toepast in zijn les; • kan benoemen hoe een negatief relatiepatroon met een leerling doorbroken kan worden tijdens of buiten de les.
Inhoud bijeenkomst:	<p>A. Psychologische basisbehoeften: een krachtige leeromgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • relatie • competentie • autonomie <p>B. Het pedagogisch klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • de pedagogische driehoek • een veilige leeromgeving <p>C. Het doorbreken van een negatief relatiepatroon</p>
Verplichte literatuur:	<p>Handboek voor Leraren:</p> <p>1.1 Een krachtige leeromgeving motiveert 10.4 De relatie tussen leerling, ouders, leraar</p> <p>Lessen in Orde:</p> <p>1.1 Orde houden als noodzakelijke voorwaarde voor een goede werkrelatie 7 Pedagogisch klimaat: drie uitgangspunten 13.3 Een negatief relatiepatroon doorbreken</p>
Aanvullende literatuur:	<p>Psychologische basisbehoeften</p> <ul style="list-style-type: none"> - Artikelen/onderzoeken van Ryan & Deci (Self determination theory) https://www.twynstragudde.nl/sites/default/files/content/blog/leren_vanuit_motivatatie_volgens_de_sdt.pdf - https://www.leraar24.nl/orde-band-opbouwen-met-leerlingen/ - M. Slooter – De vijf rollen van de leraar. - Film: être et avoir - Film: De kinderen van juf Kiet - https://www.youtube.com/watch?v=iiQgubCp-SA

	<p>Pedagogische driehoek</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://monicaheikoop.files.wordpress.com/2013/01/el-hadioui-i-2011-hoe-de-straat-de-school-binnendringt deel2 def.pdf - Brochure: Samen kun je meer dan alleen – KPC groep, Suzanne Beek, Arie van Rooijen & Cees de Wit - https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/speel~VPWON_1240917~de-onderwijzer-aan-de-macht-vpro-tegenlicht~.html - https://www.youtube.com/watch?v=hOtlMaczY0g <p>Rustige werkomgeving creëren</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://www.youtube.com/watch?v=Bgafr6XV53A <p>Veilige leeromgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/
--	--

Verwerkingsopdrachten behorend bij themabijeenkomst 1

Verwerkingsopdracht 1: Relatie

Ga in gedachten terug naar je eigen middelbare schoolperiode en probeer voor jezelf deze vragen te beantwoorden.

- a) Wanneer had jij echt een klik met een leraar?
- b) Waar lag dat volgens jou aan?
- c) Wat deed die leraar/wat kon hij goed, waardoor jij een klik met hem/haar had?

Verwerkingsopdracht 2: Competentie

- a) Geef voorbeelden uit je lespraktijk (je observaties en/of eigen lessen) waaruit blijkt dat wordt voorzien in de basisbehoefte 'competentie'.
- b) Wat zie je? Wat doet de leerling? Wat doet de leraar?
- c) Waar zie je aan dat wordt voorzien in de bedoelde basisbehoefte?

Verwerkingsopdracht 3: Autonomie

Beantwoord voor jezelf deze vragen:

- a. Kun jij als student en beginnend docent je eigen keuzes maken?
- b. Stuur jij je eigen leerproces?
- c. Vind je het belangrijk je eigen keuzes te maken en je leerproces te sturen? Waarom vind je dat wel/niet belangrijk? Wat betekent dat voor je?

Verwerkingsopdracht 4: Een krachtige leeromgeving

Je hebt een vmbo-4 klas met 29 leerlingen. Een stuk of acht leerlingen zijn absoluut niet gemotiveerd en nauwelijks aan het werk te krijgen. Tijdens jouw uitleg zitten ze te kletsen of opmerkingen te maken en als ze zelfstandig aan het werk moeten, komt er geen letter op papier.

- a) Bedenk vijf manieren om deze ongemotiveerde leerlingen toch te motiveren voor jouw lessen. Gebruik hierbij de theorie uit paragraaf 1.1 van het Handboek voor Leraren.
- b) Bespreek jouw oplossingen met je medestudenten.

Verwerkingsopdracht 5: Wat zou er toch aan de hand zijn?

Simone is een leuke, vriendelijke en hardwerkende leerling in havo-3. Ze is eigenlijk in alle vakken erg geïnteresseerd, let goed op in de les en heeft haar huiswerk altijd puik in orde. Daarnaast is ze ook nog actief in de leerlingenraad en de debatgroep, activiteiten waar ze met enthousiasme en grote inzet vorm aan geeft.

Na de kerstvakantie lijkt Simone opeens een ander meisje te zijn: tijdens de lessen zit ze constant te kletsen met haar klasgenoten, de lesstof lijkt haar totaal niet meer te interesseren en ze is opstandig en vaak zelfs brutaal naar de docenten toe. Aan haar huiswerk doet ze helemaal niets meer en zowel de leerlingenraad als het debatteam heeft ze laten weten dat ze 'het daarmee wel gezien heeft'.

- a) Bedenk vijf redenen/oorzaken waarom het gedrag van Simone zo sterk veranderd kan zijn in zo'n korte tijd. Wat zou er aan de hand kunnen zijn?

Simone is geen prater als het om haarzelf gaat. Ze laat maar moeilijk het achterste van haar tong zien.

- b) Bedenk drie manieren waarop je er achter zou kunnen komen wat er aan de hand is.

Verwerkingsopdracht 6: Een goed pedagogisch klimaat.

Een goed pedagogisch klimaat wordt in grote mate bepaald door relaties. Dit relatiepatroon wordt duidelijk gemaakt in de al genoemde pedagogische driehoek.

Daarnaast zijn o.a. de volgende aspecten van belang:

- *de leraar moet aandacht hebben voor de leerlingen en zich in hun situatie in kunnen inleven;*
- *de leraar moet authentiek zijn en gezag hebben;*
- *de leraar moet vertrouwen in zijn leerlingen hebben en het zelfvertrouwen van zijn leerlingen ondersteunen, door hen het gevoel te geven dat ze 'het kunnen';*

- a) Bedenk in tweetallen nog vijf aspecten die hierbij van belang kunnen zijn.

- b) Leg telkens uit waarom dat aspect voor een goed pedagogisch klimaat van belang kan zijn.

Verwerkingsopdracht 7: Een veilige leeromgeving

In gedachten ga je even terug naar je eigen middelbare schoolperiode. Wat vond jij nou een leuke, prettige klas?

Beantwoord vervolgens de volgende vragen:

- a) Waar lag het volgens jou aan dat deze klas zo prettig was? (Geef meerdere voorbeelden/redenen)
- b) Aan welke van de vier stappen in het stappenplan van Bernes kun je elk voorbeeld/reden koppelen?
- c) Wat was de rol van de school/de leraren/de mentor hierin?

Verwerkingsopdracht 8: Regels in de klas

Elke docent heeft in al zijn klassen regels nodig. Soms zijn deze heel duidelijk, zelfs opgenomen in een 'regelement', soms zijn ze 'onderhuids' aanwezig en niet schriftelijk vastgelegd. Een en ander hangt sterk af van de persoonlijkheid en ervaring van de docent.

Als startende docent is het uitermate belangrijk na te denken over de regels die jij in jouw klassen wilt hanteren. Ook de manier waarop je jouw regels communiceert naar de leerlingen is een belangrijk aandachtspunt.

- a) Noteer welke normen en waarden jij als docent belangrijk vindt in de klas. Formuleer jouw waarden en normen zeer nauwkeurig.
- b) Bedenk een methode waarmee je jouw gedragsregels het meest efficiënt kunt communiceren naar de leerlingen.
- c) Formuleer binnen het kader van de door jou genoemde waarden en normen vijf gedragsregels waarmee jij het gedrag van je leerlingen wilt/kunt sturen.

Verwerkingsopdracht 9: Het doorbreken van een negatief relatiepatroon

Bekijk het filmpje over de les van Douwe. Evt. kun je ook nog kijken hoe de leerling over dit lesmoment denkt en hoe Douwe, de docent, het ervaren heeft.

(Op Didiclass, blauwe DVD.).

- a) Bedenk een manier waarop jij in deze lastige situatie zou kunnen proberen de relatie met deze leerling te herstellen. Bedenk een verrassende actie!
- b) Presenteer je idee aan je medestudenten.

Thema: Klassenmanagement: Voorkomen is beter dan genezen!	
Doelen:	<p>De student kan</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanuit een ik-boodschap reageren op ongepast gedrag van leerlingen; • het effect van (zijn eigen) non-verbale gedrag tijdens een les benoemen; • een eigen correctieladder opstellen en toepassen in de praktijk; • benoemen in welke fase van de escalatieladder een conflictsituatie zich bevindt; • benoemen hoe hij adequaat in kan spelen op ordeproblemen in de klas; • de voor- en nadelen benoemen m.b.t. waarderen en corrigeren; • benoemen hoe hij effectief kan waarderen en/of corrigeren tijdens zijn lessen.
Inhoud bijeenkomst:	<p>A. Wat verstaan we onder klassenmanagement?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorkomen is beter dan genezen • Regels op school en in de klas. • Wat vind ik gewenst en ongewenst gedrag? <p>B. Het beïnvloeden van het gedrag van leerlingen in de klas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belonen • Straffen
Verplichte literatuur:	<p>Handboek voor Leraren:</p> <p>4.1.3 Hoe breng je het in de praktijk?</p> <p>4.2 De vijf vaardigheden van Kounin</p> <p>4.4 Klassenmanagement: alertheid</p> <p>4.5 Klassenmanagement: overlappen</p> <p>4.7 Klassenmanagement: leerlingverantwoordelijkheid</p> <p>Lessen in Orde:</p> <p>3.2 Wie heeft de regie in de klas: de docent of de leerlingen</p> <p>3.3 Omgaan met verschillen: differentiatie structureren</p> <p>3.4 Omgaan met verschillen: differentiatie van de inhoud</p> <p>5 Het beïnvloeden van het gedrag van leerlingen in de klas</p> <p>De vijf rollen van de leraar:</p> <p>5 De pedagoog</p>
Aanvullende literatuur:	<p>Belang van een goed voorbereide les</p> <ul style="list-style-type: none"> - HvL: hst. 2.2 - LiO: hst 6.2 - http://www.gertjanschop.com/modellen/doelen_smart_formuleren_uitgebreide_toelichting_.html - http://cage.ugent.be/~avandael/Ailo/AILO_documenten/2009/Leidraad_bij_het_maken_van_een_lesvoorbereiding_2009-2010.pdf

- <https://duurzaamonderwijs.com/2015/01/03/5-minds-for-the-future-en-voor-het-onderwijs-van-vandaag/>

Namen van je leerlingen kennen

- HvL 4.4.2
- <https://jordenschuddeboom.wordpress.com/tag/namen-kennen/>
- <http://www.ru.nl/heldengezocht/blogs/ingrid-goossens/leer-150-nieuwe/>
- <https://www.leraar24.nl/orde-band-opbouwen-met-leerlingen/>

Escalatieladder

- HvL: hst. 4.5.2
- Glassl (2007) *Conflict, crisis, catharsis, de transformatie van de dubbelganger*
- <https://www.youtube.com/watch?v=Zzdx9PP5KXU> 0:22 – 2:26
- <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/escalatieladders-en-hoestbuien/>

Correctieladder

- <https://www.youtube.com/watch?v=Z1yl0MFYzXc>
- LiO: hst. 5.2; 5.4.1; 5.5
- De 5 rollen van de leraar – M.Slooter Hst: 1.4; 5.2

Staffen en belonen

- HvL: hst. 4.8.4
- LiO: Hst. 5
- <https://www.leraar24.nl/orde-band-opbouwen-met-leerlingen/>
- <https://www.leraar24.nl/orde-in-de-klas/>
- https://www.youtube.com/watch?v=GnB3MpUfv_k

Ik-boodschap

- HvL pagina 160; 162; 291; 295
- <https://www.youtube.com/watch?v=ev41n2Hd-yA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=rp1ZyUbnYKk>

Non-verbaal gedrag

- <http://hr4result.nl/voorbeelden-non-verbale-communicatie-interpretier-lichaamstaal/>
- <http://www.straksvoordeklaas.nl/artikel/19/lichaamstaal>
- <http://www.lichaamstaal.com/onderwijs.html>

Verwerkingsopdrachten behorend bij themabijeenkomst 2

Verwerkingsopdracht 1: Goed klassenmanagement

Goed klassenmanagement gaat niet alleen om het hanteren van “regels”.
Noem 5 aspecten die ook met goed klassenmanagement te maken hebben.

Verwerkingsopdracht 2: Welk gedrag tolereer je wel/niet in je les?

- a) Maak een lijstje van gedragingen die je niet wil.
- b) Zet ze daarna in volgorde van gedrag dat je echt niet tolereert tot minder ernstig gedrag. Bij het formuleren van regels is het o.a. belangrijk dat deze positief (wat verwacht je van de leerling) gesteld zijn.
- c) Noem drie andere zaken waarmee je rekening moet houden bij het opstellen van regels.
- d) Formuleer n.a.v. bovenstaande twee regels die jij in jouw klas wil hanteren.

Verwerkingsopdracht 3: Belonen

(zie Lessen in orde, paragraaf 5.1.1., pag. 101-104)

- a) Bedenk (en schrijf op) voor onderstaande categorieën zoveel mogelijk beloningen, zowel voor individuele leerlingen als voor groepen.
  - Sociale beloning
  - Ruilbeloning
  - Activiteitenbeloning
  - Materiële beloning
- b) Vergelijk jouw lijst met die van medestudent(en).
- c) Bespreek samen jullie ervaringen met de verschillende vormen van beloningen:
  - Wat doe je zelf?
  - Wat heb je bij je WPB of andere leraren gezien?
  - Wat is je ervaring met de verschillende beloningen? Wat werkte? Waardoor kwam dat? Wat was het effect/resultaat?

Verwerkingsopdracht 4: Ongewenst gedrag corrigeren

Ongewenst gedrag corrigeren hoort nu eenmaal bij de doelgroep (pubers) waarmee je werkt. Bedenk altijd dat het doel van de correctie/straf het bewerkstelligen van gewenst gedrag is. D.w.z. dat de correctie effectief moet zijn: hoe zorg je ervoor dat de correctie/straf die je geeft ook leidt tot het gedrag dat je wenst?

Het is bijvoorbeeld belangrijk dat je direct corrigeert (dus in de kiem smoren)

- a) Geef vier andere zaken die van belang zijn om het gewenste gedrag te bereiken.
- b) Bekijk het filmpje “schooltalk over orde houden”. <https://www.leraar24.nl/schooltalk-over-orde-houden/>
- c) Welke tips geven de docenten jullie mee m.b.t. orde houden?

Verwerkingsopdracht 5: Ongewenst gedrag corrigeren

Eerder heb je aangegeven welk gedrag je ongewenst vindt.

- a) Bedenk eens op welke wijze je zou kunnen laten zien dat je het gedrag van een leerling afkeurt. Op welke manier zou je het gedrag van leerlingen kunnen corrigeren? Welke correcties/straffen zou je leerlingen kunnen geven om het gedrag in een gewenste richting te sturen. Denk daarbij aan sociale straffen, fysieke straffen, een activiteitenstraf en een materiële straf. (zie Lessen in orde, paragraaf 5.5., pag. 113-119). Maak een lijst.
- b) Vergelijk jouw lijst met die van medestudent(en).
- c) Bespreek samen jullie ervaringen met de verschillende vormen van straffen:
  - Welke straf(fen) / correcties heb je zelf al eens gegeven?
  - Wat heb je bij je WPB of andere leraren gezien en op welk gedrag had die correctie/straf betrekking?
  - Wat is je ervaring met straffen? Heb je zelf wel eens een straf gehad?
  - Wat was, toen jij op school zat, een straf die op jou veel indruk heeft gemaakt? Hoe kwam dat?
  - Welke straf die je ooit gekregen hebt, werkte absoluut niet? Hoe kwam dat?
  - Welke straf die je ooit gegeven hebt, werkte absoluut niet? Hoe kwam dat?
  - Noem een creatieve straf die je ooit hebt ondergaan, gegeven of gekregen of waar je ooit over gehoord hebt. Voor welke overtreding werd die straf gegeven?

Verwerkingsopdracht 6: De escalatieladder

De escalatieladder bestaat uit drie fasen.

Geef per fase aan wat er in die fase gebeurt en op welke manier dat gebeurt.

Verwerkingsopdracht 7: Het ontwerpen van een correctieladder

CORRIGEREN? Weet jij vooraf hoe je op bepaalde situaties reageert? Om voor jezelf duidelijk te krijgen welke maatregelen je allemaal kunt nemen om ordeverstoringen door een leerling te kunnen managen, kun je een correctieladder maken.

- Schrijf eerst alle mogelijk activiteiten op die je zou kunnen uitvoeren (interventies)
- Zet nu de minst ingrijpende onderaan. Bijvoorbeeld "negeren". Werk verder uit tot aan de meest ingrijpende interventie.
- Bespreek je correctieladder met je WPB. Hanteer deze correctieladder in je lessen, werkt het?

Verwerkingsopdracht 8: Ik-boodschap

Maak tweetallen. Denk terug aan een moment dat er zich in jouw klas (waarin je als leraar voor de klas stond of als leerling in de klas zat) een ordeprobleem voordeed.

- Iedere student beschrijft deze lessituatie in steekwoorden. Denk daarbij aan de 5 W's:
- Student A vertelt de (les)situatie aan een medestudent.
- Student B stelt vragen indien nog niet alle aspecten van de (les)situatie helder zijn.
- Vervolgens reageert student B op deze (les)situatie, passend bij de escalatieladder die hij/zij heeft opgesteld en vanuit de 'ik-boodschap'.
- Vervolgens wisselen jullie van rol.
- Deze opdracht kun je meerdere keren herhalen.
- Evalueer de uitvoering van de opdracht:
  - Wat valt op m.b.t. het verloop van je escalatieladder? (oplopend in strafmaat, zonder al te grote stappen)
  - Voldeed de 'ik-boodschap' die jullie als leraar gaven als aan de richtlijnen?

Thema:	Klassenmanagement: Begeleiden van leerprocessen
Doelen:	<p>De student kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drie manieren herkennen, benoemen en toepassen om te goochelen met aandacht tijdens de les; • Benoemen hoe hij tijdens zijn lessen zorg kan dragen voor een continu signaal; • Wisselmomenten: instructies SMART formuleren. • Benoemen hoe hij adequaat in kan spelen op ordeproblemen in de klas. • Twee manieren om orde te houden benoemen en aangeven hoe hij dit toepast in zijn les.
Inhoud bijeenkomst:	<p>A. Wat verstaan we onder goochelen met aandacht? B. Wat is het continusignaal en hoe zorg ik daarvoor in mijn les? C. Wat zijn wisselmomenten en hoe pak ik deze aan? D. Hoe kan ik effectief inspelen op verstorend gedrag?</p>
Verplichte literatuur:	<p>Handboek voor Leraren:</p> <p>4.3 Klassenmanagement: continu signaal 4.4 Klassenmanagement: alertheid 4.6 Klassenmanagement: de klas erbij houden</p> <p>Lessen in Orde:</p> <p>1.2 Tien tips om orde te houden 5.6 Directief en responsief handelen 14.1 Goochelen met het onderwerp 14.2 Goochelen met tijd en plaats 14.3 Goochelen van inhoud naar betrekking</p>
Aanvullende literatuur:	<p>Goochelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://www.youtube.com/watch?v=fFuZSePTZeY - https://www.youtube.com/watch?v=vJG698U2Mvo - https://www.leraar24.nl/speels-gedrag-beinvloeden/ - https://www.leraar24.nl/goochelen-met-aandacht/ - LiO – hst. 14 - HvL: hst 4.6.2 <p>Wisselmomenten / Continu signaal</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://www.leraar24.nl/orde-wisselmomenten/#tab=0 - Kounin (1977) <i>Discipline and group management in classrooms</i> - HvL: 4.2 & 4.3 - https://www.leraar24.nl/methoden-aandacht-trekken-tijdens-instructie/

Verwerkingsopdrachten behorend bij themabijeenkomst 3

Verwerkingsopdracht 1: de leraar als goochelaar

Wat is goochelen met aandacht?

‘Het is een speelse vorm om gedrag van leerlingen te beïnvloeden zonder het leer- en leefklimaat te bederven’

Welke drie soorten zijn er?

- Goochelen met aandacht
- Goochelen met tijd en plaats
- Goochelen van inhoud naar betrekking (=relatie)

a) De docent leest onderstaande situaties één voor één voor.

Jij krijgt per situatie maximaal 3 seconden om te reageren. Hoe kun je ‘goochelen’ in deze situatie met als doel de leerling weer in het gareel te krijgen?

1. Een leerling komt de klas binnen met zijn pet op.
2. Een leerling weigert de pet op jouw verzoek af te zetten.
3. Een leerling op de achterste rij prikt zijn voorbuurman met een scherp potlood.
4. De voorbuurman die ondanks jouw waarschuwing toch weer geprikt werd, wordt boos en slaat met de vlakke hand zijn belager in het gezicht.
5. Een leerling gebruikt toch stiekem zijn smartphone.
6. Een leerling heeft 10 minuten voor het einde van de les zijn spullen al opgeruimd.
7. Een leerling eet in de klas. Dat is tegen de schoolregels!
8. Een leerling krijgt de slappe lach.
9. Een leerling heeft alweer het huiswerk niet gemaakt, de zoveelste keer! Ze staat ook op dat moment een onvoldoende voor jouw vak.
10. Nadat leerlingen zijn binnengekomen blijven ze druk. Een verzoek tot stilte blijkt niet te werken.
11. Een leerling op de achterste rij zit op twee stoelpoten te wippen. Dit gaat ten koste van de muur en de vloer.
12. Een leerling laat zijn tas op tafel staan.
13. Je ziet een leerling tijdens een proefwerk afkijken bij een andere leerling.
14. Eén van je leerlingen geeft jou bij binnenkomst een compliment over je uiterlijk.

b) Uit welke ‘goocheldoos’ heb je deze reactie getoverd?

- A. De leerling wordt tot de orde geroepen
- B. Je biedt de leerling een keuze aan
- C. Je verplaatst de aandacht

c) Wissel met de groep ervaringen uit. Welke reactie(s) vond je het meest gegoocheld? In hoeverre komt dat het resultaat ten goede?

Verwerkingsopdracht 2: Kijkopdracht goochelen met aandacht

- a) We bekijken nu de volgende filmpjes (**let op**: volgorde in filmpjes is belangrijk):
Wat herken je in de filmpjes van wat we zojuist besproken hebben?
<https://www.leraar24.nl/goochelen-met-aandacht>
- b) Bekijk de volgende video 'speels gedrag beïnvloeden':
<https://www.leraar24.nl/speels-gedrag-beinvloeden/> (06:03 min.)
  - Welk onderscheid maakt Peter Teitler hier in gedrag?
  - Welke consequenties heeft dat voor jouw docentgedrag?
- c) Bekijk nu het tweede filmpje van Peter Teitler 'goochelen met aandacht':
<https://www.leraar24.nl/introductie-in-orde/> (06:14 min.)
  - Welke stappen worden er gegeven in het corrigeren van gedrag?
  - Welke 'tips' geeft hij?
- d) Bespreek met je groepje de uitkomsten.
Wat betekent dit voor jouw handelen in de klas?
Wat ga jij hier concreet mee doen in jouw lessen?

Verwerkingsopdracht 3: Wisselmomenten

- a) Bekijk de volgende video van René Kneyber over 'wisselmomenten' en 'SMART formuleren'. <https://www.leraar24.nl/orde-wisselmomenten/> (3:12 min.)
- b) Waar staan de letters SMART voor?
- c) Neem een lesvoorbereidingsformulier voor je. Ga naar het lesdeel waarin je leerlingen een instructie geeft.
Formuleer nu de opdracht volgens de SMART-methode.
- d) Doe dit ook voor de overige instructies in je les.

➤ Tip: verwerk dit ook in komende lesvoorbereidingsformulieren.

Verwerkingsopdracht 4: effectief inspelen op verstorend gedrag

In 'Lessen in Orde', paragraaf 5.4 (blz.111), wordt een aantal tips gegeven die kunnen voorkomen dat een probleem escaleert.

- a) Welke tips herken je omdat je ze zelf al gebruikt?
- b) Wanneer heb je gereageerd op deze wijze? Vertel wat er gebeurde en wat jouw reactie was.
- c) Wat was het effect/resultaat van jouw reactie?
- d) Wat zou je een medestudent adviseren in een dergelijke situatie?
- e) Welke tips uit deze paragraaf ga jij binnenkort gebruiken?
- f) Bespreek dit in kleine groepjes.